

BBC 41: NAFO, EN VOKSEN 40-ÅRING MED STORT SETT VOKSNE MEDLEMMER

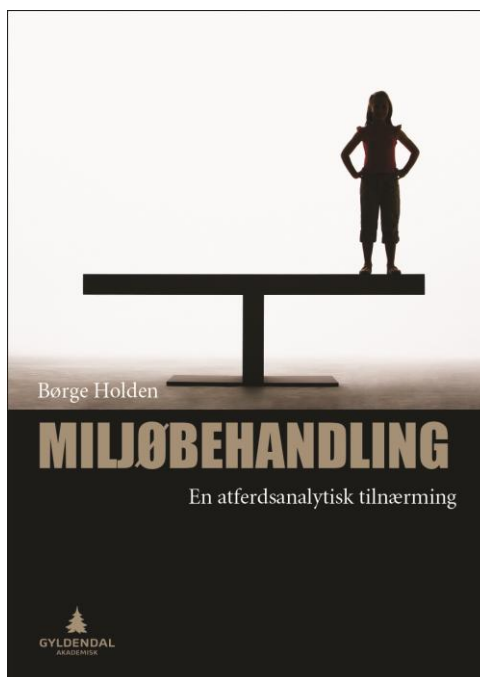
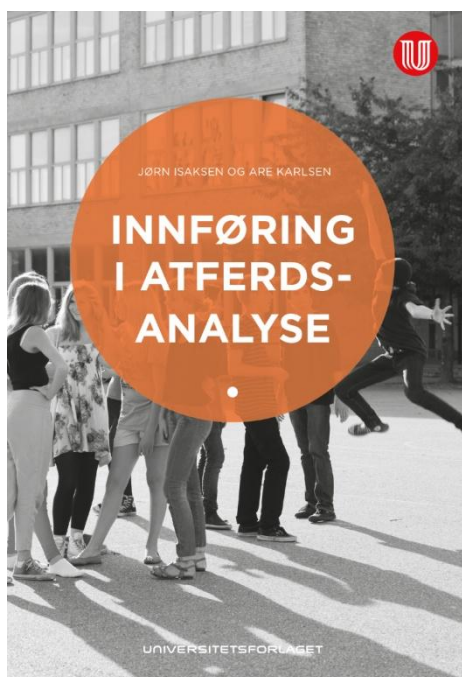
Det skjer mye positivt i norsk atferdsanalyse for tiden, og det har det gjort lenge. Én ting er at det har blitt etablert et akademisk atferdsanalytisk miljø på Høgskolen i Oslo og Akershus (Hioa). Men det er ikke det jeg tenker mest på. Etter det jeg skjønner går en stor del av virksomheten der ut på forskning på stimulusekvivalens. Jeg må innrømme at jeg har problemer med å forstå hva dette feltet skal bidra med praktisk, og etter 30 års forskning burde man kanskje kunne forvente at man på en logisk og lettfattelig måte kan forklare hva feltet skal bidra med. Det har man klart på andre områder innenfor atferdsanalysen, og jeg kan ikke se hvorfor ekvivalens skal være et unntak. I rettferdighetens navn vil jeg si at ”litt ekvivalensforskning sikkert er av det gode”, og at Hioa også driver med andre ting. Per Holth jobber jo der. Han har mye for seg, ikke minst ved å være en original atferdsanalytisk *tenker*. Ikke verst når han driver innenfor en psykologisk skoleretning som – selvfølgelig helt misforstått – beskyldes for å mene at mennesker ikke tenker. Hans artikkel om sirkulære forklaringer er en av de morsomste jeg vet. Og også andre på Hioa som har noe for seg. Jeg har stor respekt for blant annet Svein Eikeseth, før jeg velger å si ”Ingen nevnt, ingen glemt”.

Per Holth og Svein Eikeseth. Førstnevnte er nok alt i alt norsk atferdsanalyses sterkeste teoretiker, som for all del ikke utelukker at han har mye praktisk å fare med. Til høyre Svein Eikeseth, Norges største kjenner av Ole Ivar Lovaas og hans modell for opplæring og behandling av barn med autisme.

Men når jeg tenker på den positive utviklingen i norsk atferdsanalyse, er jeg så enkel og praktisk at jeg tenker enda mer på det som skjer rundt i de tusen hjem, botilbud, skoler og andre steder der atferdsanalyse brukes. De som kjenner meg, vet at det særlig er dette ”mitt hjerte banker for”. Jeg tror vi må si at det blomstrer temmelig bra. Ikke minst begynner vi å få en rekke praktikere som også har god kontroll på de mer teoretiske sidene ved atferdsanalyse. I all beskjedenhet vil jeg si at jeg lenge har vært en av dem. Jeg er også så heldig at jeg har

min hovedjobb i Habiliteringstjenesten i Hedmark, der dette for lengst er innarbeidet hos en rekke kolleger. Slike miljøer har vi etter hvert en del av rundt omkring i landet. Noen har tatt enda et steg, ved å bidra til en norsk atferdsanalytisk litteratur. Igjen har jeg lenge vært en av dem, men gruppen av slike bidragsytere øker. Noen som har begynt å markere seg, er ”parhestene” Jørn Isaksen og Are Karlsen. Nylig kom de med boken *Innføring i atferdsanalyse*. Jeg har skrevet en positiv anmeldelse av den i eMagasin for Atferdsanalyse (emaa.no), og skal ikke si så mye om boken her. Men noe av det jeg liker aller best ved den, er at den er skrevet på en rolig og trygg måte, av to som har både teoretiske kunnskaper og praktisk erfaring, og som med god margin kan kalle seg *kjennere* av feltet. De får godt fram hvordan atferdsanalyse kan brukes på logiske og etiske måter. Riktig nok er det en enkel innføringsbok, og man vasser neppe i dype refleksjoner så langt over anklene, men det siste er heller ikke meningen. Alt i alt fyller boken et behov for slik litteratur på norsk.

To nye norske bøker om atferdsanalyse, av henholdsvis Jørn Isaksen og Are Karlsen, og av meg. Jeg tror bøkene utfyller hverandre temmelig godt. Det har også flere pensumlistemakere uttalt.

I år ble NAFO 40 år, og dette ble markert på årets seminar på Storefjell den siste helgen i april. Dette får meg til å tenke på at den modenheten som det norske atferdsanalytiske miljøet har oppnådd, står litt i kontrast til tidligere, mer turbulente tider. Men fortsatt finnes det noen norske atferdsanalytikere som ennå lever litt i den tiden da det meste skulle problematiseres, eller krangles på. Man skal ikke ha fulgt mye med før det bør være nærliggende å tenke på Arild Karlsen som en ”frontfigur” så måte. Etter å ha vært fraværende en del år, har han de siste årene igjen gjort seg sterkt gjeldende på Storefjell, ikke så mye med faglige innlegg på seminaret, men mer ved å trekke opp kreti og pleti diskusjoner i matsal, foajéer, hotellrom og overalt der han måtte få en anledning, bedt eller ubedt. Svært ofte er det hans livsvarige følgesvenn, kjepphesten ”Motstandstrening”, som er tema. Mannen er jo oppe i årene, så den har han åpenbart tenkt å ri inn i sin siste solnedgang med. Jeg har hatt stor tålmodighet med Karlsen, og har alltid presisert at jeg ikke har noe negativt personlig forhold til ham, selv om jeg mener at hans oppførsel kan være temmelig dum. Mange har nå en gang en tendens til å tro at faglige uenigheter må bety personlig fiendskap. På Storefjell tok han nok en gang litt ”av”. Etter at jeg hadde dratt på lørdagen, hadde han øst seg opp over en side i min siste bok. Den som gjetter på at den ene siden, i en bok på nesten 300 sider, handler om

motstandstrening, har helt rett. Han oppførte seg visst som en krenket muslim, som i karikaturstriden, og samme dag, det vil si 27. april, la han ut følgende ”fatwa” på Facebook, på gruppen med det klingende navnet ”Atferdsviteres varslinger”:

”BØRGE HOLDEN BØR STRAFFES!

Børge Holden selger sin siste bok «Miljøbehandling. En atferdsterapeutisk tilnærming.» på Nafo-seminaret 27.4.2013. Boktittelen viser at nå er det ikke lenger mennesket eller dets atferd som utsettes for atferdsterapi. Det er miljøet.

Jeg fant en overskrift på side 136 som utgjorde et tekstmiljø for meg: ”Tilrettelegging av straff: motstandstrening”. Jeg kunne selvfølgelig behandlet dette tekstmiljøet ved å rive siden ut av boka slik at jeg slapp å lese hans feilaktige og udokumenterte påstand flere ganger. Men da ville jeg samtidig rive ut et eksempel på bruk av straff fra hans egen historie. Han skriver: ”Men vi skal heller ikke overdrive farene ved straff, og noen ser ut til å akseptere straff. For mange år siden var det en kvinne som skrek høyt og vedvarende. Det eneste som virket, var å blende henne med en T-skjorte foran ansiktet i 20 sekunder hver gang hun begynte å skrike. Ca. 30 morgener på rad fikk hun velge om personalet skulle bruke T-skjorten den dagen, og hver gang valgte hun det. Hun så det nok som en hjelp til å få bukt med en impulsiv atferd som hun egentlig ikke ønsket å holde på med.”

Jeg dropper derfor å behandle tekstmiljøet med f.eks. å rive ut hans påstand. Jeg skal heller korrigere den, og så får han og andre miljøbehandlere som bedriver atferdsterapi på miljøet ta stilling til om jeg straffer han ved å korrigere hans feilaktige påstand. Før jeg leste det han hadde skrevet, så hadde jeg litt før på tilleggsseminaret sittet i et ekspertpanel hvor jeg skulle svare på 5 av 13 spørsmål. Jeg skal gjengi mitt svar på spørsmål åtte: «8. Radikal behaviorisme er ”radikal” på den måten at privat atferd er inkludert. Hvilken posisjon skulle forskning og anvendt atferdsanalyse, inklusivt privat atferd, ha i fremtiden? Og hva ville grunnen til det lave antallet publikasjoner om privat atferd være?» (Oversatt av meg fra engelsk).

Mitt svar var: «Kanskje privat atferd er det viktigste feltet for fremtidig forsterkning. Jeg har holdt forelesninger på flere ulike internasjonale konferanser om motstandstrening. Motstandsattferd som skal læres starter som en åpenbar atferd, men den kan ende som skjult atferd. Jeg publiserte om motstandstrening i 1976. Erik Arntzen og noen få andre har siden publisert om motstandstrening, men jeg tror mange lytter til rykter som sier at straff er en del av motstandstreningen. Straff kan vekke motstandsattferd, men den mest vanlige formen for motstandstrening er ikke-punitive. Motstandsattferd beskytter personen fra straff. Børge Holden ser ikke forskjellen på å vekke en motstandsattferd som allerede finnes i et repertoar og motstandstrening. Motstandforklaringer er slike metoder som Børge Holden senere har kalt atferdsavtaler. Atferdsavtalen tar først og fremst for seg hva en person skal gjøre. Motstandsforklaringen tar for seg både det som skal gjøres og det som ikke skal gjøres. Hvis det jeg skriver er en straff for Børge Holden, vil han da kunne motbevise påstanden om at straff leder til motstand mot å skrive tull og tøys? Problemet er at den atferd som straffes er den atferd som forekommer umiddelbart forut for straffen, men når det er sagt så tror mange at straff svekker den straffede atferden. Men det gjør den aldri. Den straffede atferden blir eventuelt utkonkurrert av annen atferd.”

Dette var neppe videre klart for særlig mange. Hvis noen også mener at det er litt usammenhengende, kan jeg bekrefte at dét også er min oppfatning. I det hele tatt har noe av problemet vært at han i flere tiår har mast om en metode som han ennå ikke har greid å beskrive klart. Selv skrev jeg en artikkel om motstandstrening i NTA i fjor, den mest grundige som trolig er skrevet om temaet noen gang. Meningen var at Arild Karlsen skulle være medforfatter på artikkelen, og han var med helt til like før artikkelen ble sendt til vurdering.

Han bidro mest ved at jeg fortløpende sendte ham mine beskrivelser av hva motstandstrening går ut på, og gikk god for beskrivelsene. Det siste framgår av en e-post som jeg fikk fra ham:

Fra: Arild Karlsen [mailto:arild.karlsen@hotmail.com]

Sendt: 20. august 2011 19:12

Til: Holden, Børge

Emne: RE: Motstandstrening

Kjære Børge!

Jeg har lest nøye igjennom det du har skrevet. Det er veldig bra!

Vennlig hilsen Arild

Subject: Motstandstrening

Date: Sat, 20 Aug 2011 11:59:21 +0200

From: Borge.Holden@sykehuset-innlandet.no

To: arild.karlsen@hotmail.com

Hei.

Vil du si at dette er en riktig, generell framstilling av hva motstandstrening rent praktisk går ut på? Hva er eventuelt feil, og hva mangler?

Børge

Med min e-post var det selvfølgelig et vedlegg, som Karlsen altså syntes var veldig bra. Min artikkel er publisert i NTA i 2012, og fins på atferd.no. Hvis Karlsen er misfornøyd med min beskrivelse av motstandstrening, hvorfor tar han ikke en debatt i NTA? Ellers er min beskrivelse av motstandstrening neppe dårligere i boken enn i artikkelen, om enn litt enklere.

Men Karlsen har flere jern i ilden, som hans stadige innlegg på Facebook vitner om. Det er nesten komisk å ta en titt av og til, og se hvor aktiv han er. Den 2. mai er han over på noe helt annet, og postet følgende:

”I DAG FIKK JEG BESKJED OM Å DRA TIL HELVETE

Beskjeden kom fra min gamle venn, psykolog Inge Geilo. Han bedriver SAMLIVSKURS - for dere som vil lære å prate og forstå hverandre bedre. Jeg traff ham tilfeldigvis i Sandvika og fortalte ham at jeg nettopp hadde vært på NAFO-seminaret på Gol. Han spurte litt aggressivt: "Hva er NAFO?" Han har tidligere vært formann i NAFO og kjenner meg godt fra den tiden vi jobbet sammen på Emma Hjorth, men jeg overhørte hans spørsmål og spurte ham hyggelig om hvorfor han trakk seg ut av NAFO. Jeg sa at jeg gjerne ville vite om han trakk seg ut på grunn av det kjøret han fikk av Dagbladet. Dette benektet han ved å si at han ble formann etter å ha blitt hengt ut av Arne Skouen i Dagbladet. Han overøste meg deretter med en utskjelling om at atferdensvitenskap ikke var noen vitenskap og at atferdsanalytikere ikke var interessert i følelser: ”Dere skjønner ikke at det er noe inni oss.” Han var ikke interessert i å prate med meg og gikk når han til slutt sa følgende: ”Dere atferdsviterere er dønn råtne! Dere bør dra til helvete!”

Inge tar feil. Vi har sanseceller i store deler av kroppen som igangsetter prosesser inni oss. Atferdsvitere har kalt slike helhetlige prosesser som forandrer sine omgivelser i kroppen eller utenfor kroppen for atferd.”

Selv kjenner jeg ikke Geilo, og det kan jo være at mannen er helt umulig. Men det tar jeg ikke Karlsen som sannhetsvitne på, og jeg vil nok mene at Karlsen har en vei å gå når det gjelder å presentere atferdsanalyse for et uinnvidd eller skeptisk publikum. I private sammenhenger kan det kanskje være et råd å være litt mindre insisterende og innpåsliten. Han er ikke den letteste å bli kvitt når han henger seg på.

Karlsen har utvilsomt store vyer når det gjelder utbredelse av atferdsanalyse, men jeg må innrømme at jeg blir en smule betenkt når jeg leser følgende innlegg, for øvrig et av mange lange innlegg fra hans hånd i løpet av kort tid:

”JEG HAR PÅ FACEBOOKGRUPPA «ATFERDSVITERES VARSLINGER ... (AV)» foreslått at NAFO til neste år inviterer Richard Dawkins til hovedseminaret og at Kristian Gundersen inviteres til å sitte i panelet.

Jeg var med å starte NAFO for 40 år siden og ble innvalgt i styret. NAFO har bare blitt større og større, men jeg mener at mye av fremgangen skyldtes at vi gjorde oss synlige. Skandalene gjorde oss synlige, og jeg synes at vi forklarte oss bra både på TV og i avisintervjuer. I forbindelse med skandalen om at jeg holdt mitt eget barn Per Gladmann Sørheim som fange i en skinnerbox rykket både B. F. Skinner og hans datter Debby ut i VG i sitt forsvar av Siris og mitt spedbarnstell.

Hvis vi klarer å få Richard Dawkins til å stille opp på neste års NAFO-seminar blir det garantert et helvetes bråk over hele verden. Spørsmålet fra meg er: Skal norske atferdsvitere fortsette å ligge under sine steiner? Bakvaskere som ikke tåler at jeg kritiserer både Skinner og andre personer på «Atferdsviteres varslinger ... AV)» holder seg unna en av Norges mest største og aktive grupper på facebook. Det tror jeg er en jævlig tåpelig strategi. Jon Arne Løkke har det for travelt til endog å være et passivt ”ikke-medlem” av AV. Troverdigg? Jeg har filleristet Jørn Isaksen og Are Karlsen på AV, men jeg anbefaler at alle atferdsvitere leser deres siste gode bok. Jeg har også filleristet Børge Holden slik at han også krøp under en stein, men Børge har mye viktig å komme med selv om han totalt har misforstått dette med motstandstrening.

Min gode venn og forbundsfelle ”Jens Erik Skår” har visst også lagt seg under en sten. Vil han bevise at straff undertrykker atferd?”

Igen lider hans skriverier av en viss mangel på sammenheng og argumentasjon, for å si det mildt. Dawkins og Gundersen på Storefjell? Jeg skjønner ikke at de kan ha så mye med atferdsanalyse å gjøre. Eller skal Nafo bli en livssynsorganisasjon?

Men noen hører på ham. På innlegget der han mente at jeg burde straffes, var det 13 ”likes”. Jeg kjente bare ett av navnene, og det navnet overrasket meg ikke ut fra miljøet hun tilhører. En ting er sikkert: Det finnes ikke den sak eller person som ikke kan samle tilhengere rundt seg! Jeg runder av kommentarene om Karlsen med å si at det var en ung dame som kalte ham ”drama queen”. Ingen direkte misvisende beskrivelse, spør du meg. Spesielle former for oppmerksomhet er nok en viktig forsterker. Den hypotesen ble forresten testet av en gruppe som han oppsøkte for å diskutere på sin spesielle måte. De kjørte på med komplimenter og hyggelige kommentarer i fleng, om helt andre ting, og oppnådde at hans ”diskusjonsatferd” sank betraktelig, og at han ble hyggeligere å ha med å gjøre. Det er kanskje ikke et krystallklart eksempel på non-kontingent forsterkning, men det nærmer seg.

På Storefjell er det også diskusjonslystne personer av det hyggeligere og mer konstruktive slaget. Disse minner meg likevel på at noen atferdsanalytikere fortsatt kan ha en noe lav terskel for å henge seg opp i detaljer som kanskje ikke har verdens største praktiske betydning. Jeg tenker på den om at ”atferdsanalytikere med liv og lyst kan utforske den lille jordhaugen, mens det store, vakre fjellet kan vekke liten interesse”. Det kom en hyggelig kis bort til meg, og fortalte at han hadde satt pris på en artikkel jeg nylig hadde i eMagasin for Atferdsanalyse. Men han hadde litt problemer med at jeg hadde skrevet at psykiatriske diagnoser kunne fungere som årsaker, i dette tilfellet til ytterligere svekket atferdsmessig fungering. Jeg sa noe om at hvis man stiller en diagnose, og dette medfører endringer i atferd, har jeg ingen problemer med å kalle det en årsak. Jeg synes det fungerer utmerket, og har ikke noe behov for å diskutere det noe mer. Av alle verdens snart sju milliarder innbyggere er det nok bare en håndfull atferdsanalytikere som hadde reagert på min begrepsbruk i dette tilfellet. Men for all del, det var en hyggelig henvendelse og diskusjon.

Psykiatriske diagnoser som årsak til ytterligere svakket fungering hos barn og unge

Børge Holden

**Habiliteringstjenesten i Hedmark,
og AFMR Habiliteringstjenesten Lassa**

Sammendrag

Noen diagnoser er riktige, og noen er gale. Det samme gjelder øvrige, mer beskrivende vurderinger. Diagnoser og øvrige vurderinger, særlig når de er gale, kan ha den utilsiktede virkning at de i unødig stor grad senker forventninger til barn og unge. Dette kan gjelde både i opplæring, og i behandling av atferdsforstyrrelser i videste forstand. Artikkelen går gjennom noen grunnleggende forutsetninger for at barn og unge skal fungere optimalt, og noen konsekvenser av at mål settes for lavt. Artikkelen gir også en rekke eksempler på diagnoser, og øvrige vurderinger, som langt på vei har vært gale, og som har senket mål for mye. I forbindelse med eksemplene presenteres det også nye diagnostiske og andre vurderinger, og tiltak som bidro til positiv utvikling.

Stikkord: Psykiatriske diagnoser, behandling, atferd, atferdsanalyse

I denne artikkelen forekommer ordet "årsak". Farlig, farlig! Da kan man vikle seg inn i uendelige diskusjoner om hva som kan fungere som årsaker.

Tre hyggelige karer på Storefjell. Få er mindre interesserte i å krangle enn fra venstre Bjørnar Aasen, Tom Bjørklund og Per Wahl, i alle fall så langt jeg kjenner dem.

Ha en fin vår og forsommer, og fortsett å representere atferdsanalyse på en god måte!

16. mai 2013

Børge Holden